

jednu komisiju u predelu Scenect, da ispi-ta tamošnje ekonomske prilike, i komisija je podnela izveštaj, da se u tome kraju ne može da živi bez minimum 780 dolara godišnje, a baš u tome kraju 61 odstot-ka učiteljica žive sa mnogo manjem pla-tom od te. Zatim prosečni godišnji prihod jednoga radnika u sjedinjenim državama, prema izveštaju tamošnje radničke komo-re iznosi 1.500 dolara godišnje, a toliki prihod ima svega 6 odstotka učitelja.

Pokušaji, da se stanje poboljša, ostali su bez uspeha. Nemoćni, da izvedu štraf, i da se bore protiv kapitalističke vlade, su počeli da daju ostavke, ostavljajući je-dan mali broj drugova, da i dalje ili ide-alije za praznom trpezom, ili da stupi u jednu jaku organizaciju, koja će im doneti na kraju krajeva dobre rezultate svoga rada.

I kada se dublje posmatra ceo taj akt američke čitarije prema učiteljskom pro-letarijatu, mi se tek tada čudimo, koliko smo nekada bili naivni, gledajući slajno u tu zemlju daleko tamo preko mora, zem-lju slavnog Monroa, u kojoj je danas, ali tako mračno i za učitelje tako očajno...

Radiša M. Stefanović.

O sprejemu v meščansko šolo.

Povod naslednjim vrsticam so vprašanja in sklepi, ki jih je objavil odbor ljubljanskega učiteljskega društva na podlagi seje imenovanega društva dne 15. marca t. l. Zadeva, ki jo lahko kratko označimo z besedami: sprejem v meščansko šolo, se mi zdi tako važna, da me ve-seli, da smo čitali o njej v 13. števi „Učit. Tov.“ z dne 1. aprila. Potrebno bi bilo, da se o njej prav temeljito porazgovorimo. Naj torej sledi nekaj tozadevnih misli!

Vstop v meščansko šolo bodi dovo-ljen po povoljno izvršenem petem šolskem letu, pravimo, petem šolskem letu kakor-koli organizirane ljudske šole. Izkušnja me uči, žal, le enoletna, da ne pridejo v meščansko šolo dobri učenci le iz petega razreda, temveč tudi iz petega šolskega leta nizko organizirane šole, iz te celo boljši. Pri nas ne prvačijo mestjani, tem-več deželani.

Nisem prijatelj sprejemnih izpitov, a vidim, da so tu potrebni. Klasifikacija je različna, da učenec te šole pri najboljšem redu niti gladko čitati ne zna, dočim ume to učenec one šole pri povoljnem redu prav dobro.

Dalje bodi dopustno, sprejete učence v določenem roku vračati, to pa zato, ker odkrije učenec svojo nesposobnost mogo-če pozneje. Ne zdi se mi primerno, da bi nesposobneji sedeli v meščanski šoli mogoče kar tri leta, tako dolgo, da dopolnijo 14 leto. Dve slabi letini lahko oskrbi ta razred prihodnjega leta tako, da novincev sploh ni možno sprejeti razven če se za nje otvori paralelka.

Oboje, sprejemni izpit in vračanje, bodi dovoljeno. Mislim, da si naj izbira material na meščanski šoli tisti, ki ima z njim delati, ne pa kdo drugi. Saj ni nikjer pisano, da mora vsak, ki mu je meščanska šola blizu, hoditi v njo, če je sposoben ali ne. Če bomo sprejemali vse, kar nam kdo pošlje, bomo meščansko šolo degradirali na nivo, za katerega nas ne bo treba zavida-ti. Kaj pa z odslovljenimi učenci? Vr-nejo naj se v razred, v katerega spada, in sicer na šolah, kjer so zaključni VI. razredi, v te, kjer jih ni, tja, kamor spa-da. Potrebno pa je, da se zaključni raz-red otvori novsod, kjer je meščanska šola in dovoljuje to število otrok. Kier na tu

Ako premostimo trezno današnji po-litiški sistem in delovanje strank, se mo-ramo uveriti, da pelje k propasti in ne k kulturi! Ali se ne čutite omejene in ne-svobodne, če se enemu ali dvema načelo-ma naljubo prigrasite pristaša stranki in vas ne bi težila »moralna« dolžnost, da morate iz principa zagovarjati stališče stranke, četudi enkrat z njo ne soglašate! In komu je ljubo, da ga stranka kamenja s psovskami in mu pokaže vrata, ker se drzne enkrat nastopiti proti njej! Ni čuda, če se potem zaleti preganjani k oni stran-ki, ki ima slučajno njegovo načelo v pro-gramu, ali pa na podlagi tega načela ustvari novo stranko in potegne čredo ovac za seboj.

To ni svoboda, to ni demokracija! Ali ne uvidite, da bi bilo bolje, da na-staja stranke trenutno, to je o priliki, ko je treba načela udeležiti, in ako je cilj, ki ga stranka zasleduje trajen, lahko je trajna i stranka sama! Bolje bi bilo, da ne vrvamo svojega prepričanja s sirovi-mi napadi in moralnim pritiskom, tem-več s stvarnimi dokazi in v vzajemnem sporazumu, kajti kakor nam je naše pre-pričanje drago in sveto, tako spoštujemo i

zadostnega števila otrok, bodi šola toliko-razredna, kolikor bi bila, če bi je ne bilo. Šesti razred naj ima dva ali tri oddelke, da ne bo poslušal učenec iste snovi dva, trikrat. Sicer pa ima učitelj v takih raz-redih prilike dovolj za združevanje in po-učevanje vsega razreda naenkrat.

V zaključni razred naj prestopajo učenci tudi z zadostnim uspehom po kon-čanem petem šol. letu. Ne gre pa, da bi se sprejemali v ta razred učenci, ki niso končali imenovanega šol. leta vsaj za-dostno. Ponavljajo naj, kakor je sicer obi-čajno.

Naj se nadalje dovoli, da smejo tudi učenci zaključnega razreda, ko so ga ob-iskovali eno leto in sicer tudi s povoljnim uspehom, da potrkajo na vrata meščan-ske šole. Za te naj velja vse to, kar smo zgoraj omenili. Naj pridejo k izpitu, naj se vrnejo v določenem roku, če ne gre. Več prostosti, recimo, da bi poskusili še v tretje, naj se ne dovoli.

Končno bodi omenjeno, da naj se smatrajo učenci zaključnega razreda kot to, kar so tudi drugi, ki ga niso obisko-vali. Kdor se ni povzpel tako visoko, da bi mogel pohajati mešč. šolo, tudi kar ne-posredno po izstopu iz zaključnega raz-reda ne bo posebno sposoben.

Te vrstice je narekovala le hubezen do meščanske šole, ki naj bi rodila tist sad, ki ga pričakuje od nje vsak, ki mu je nanredek te šole pri srcu. H.

Prevara.

Zakon o začasnih učiteljskih prejem-kih z dne 23. febr. 1919 zagotavlja upo-kojenemu učitelju celo njegovo plačo kot pokojnino, zakon z dne 20. julija 1919 pa določa, da znaša največja zadnja plača 5000 dinarjev. Zanašaje se na ta zakon, zaprosil sem sredi meseca septembra 1919 za upokojenje. Imel sem dosluženi 43 definitiv. let kot nadučitelj. Moja zadnja mesečna plača je z dokladami vred zna-šala 1250 K, upokojen sem bil dne 30. sep-tembra 1919 ter menil, da je stvar vse-stransko v redu. Toda sledilo je temu britko presenečenje takoj v prvem mese-cu, ko sem prejel prvokrat izplačano po-kojnino in sicer mesto prejšnje plače 1250 kron samo 675 K. Prepričan, da se mi je rokajina pomotoma odmerila samo na 675 K, stopil sem osebno k deželnemu knjigo-vodstvu v Ljubljani. Tu se mi je kratko-malo povedalo, da je moja pokojnina pra-vilno odmerjena in da proti temu nimam ničesar ugovarjati. Čas in priložnost sta nanesla, da sem se oglasil tistega dne to-zadevno tudi pri višjem šol. svetu. Le tu se mi je prijazno svetovalo, da naj zaprosim za reaktiviranje na sedanjem mestu in to nemudoma, ker manjka moških uč-nih moči. Vesel sem vložil prošnjo in za-upno pričakoval ugodne rešitve. Toda zopet neprijetno presenečenje! V sebi višjega šol. sveta dne 22. decembra 1919, je bila moja prošnja bog zna zaradi katerega vzroka, odbita in reaktiviranje pokopano. Tu gotovo ni šlo za kak prin-cip, za škodo ali korist države, kvečjemu za kako intrigo mojih političnih nasprot-nikov. Bržkone se gospodu predsedniku ni zdelo vredno vpoledati v mojo služ-beno kvalifikacijo, iz katere bi se bil pre-pričal, da je bilo moje delovanje ves čas do zadnjega dne vestno in vspešno, o čemur pričajo mnova priznanja šol. oblasti in tista debela bronasta kolajna, ki sem jo prejel za nepretrgano štiridesetletno zvesto službovanje. Ne bi bil stopil v po-kol, če bi se ne bil zanašal na po zakonu obljubljeni celo prejšnjo plačo ter ne bla-miral se s prošnjo za reaktiviranje, če bi se mi k temu koraku na tako merodajnem

mi misli in čustva, ki jih z uverjenja goji naš bližnji in ne izzivajmo ga!

Mislim, da edino tako si moramo tol-mačiti Krekove ideje v politiki.

Danes je politično strankarstvo sto-pilo tudi v službo osebnega zaslužka. Mož služi stranki, ker službi stranka nje-mu in stara prislovica je, da cilj posveču-je sredstva. Vplivni zastopniki »tranke, ki majo v rokah uradno moč, dajejo možu vsakojake ugodnosti ali ga pa ščitijo, če napravi kako »lumparijo«. Ostra in ne-lepa je ta beseda, a ravno tako oster in ne-lep je danes strankarski boj, zato se me naj opraviči!

Tudi so ljudje, ki si ne morejo ustva-riti samostojnega mišljenja, zato se sku-šajo prilagoditi eni ali drugi politični stru-ji in brž naročijo tudi njeno glasilo. Skoraj vsak hoče nositi neki prapor, neki znak, ker smatra to za primerno duhu časa. Skuša se razgrevati za »pravilno« stvar svoje stranke ter zavija pri tem erko svoje politike v plašč sošolskih fraz.

A žena, ki stremi za izobrazbo in kulturo, naj samostojno razmišlja in sodi o dogodkih, ki jih zaznava, naj se potru-di, da dobi o njih jasno sliko in naj si ustvar-

mestu ne bi bilo namignilo. Če tudi težko, vendar bi rajše še nadalje naprej vlekel in garal, vsaj toliko časa še, da bi se našli službeni prejemki stalneje uredili. To sto-ji pribito. Radoveden sem pač tudi, za-kaj za upokojenca velja njegova zadnja največja plača 5000 K, ko se ta svota ak-tivnemu tovarišu dejansko izplačuje sedaj v dinarih. To, gospoda, je velikanska raz-lika in upokojenec krivica, ki vpije do neba! Seveda ljudski učitelj, ki je strdal pod avstrijsko vlado in umiral jetike, naj sedaj života v starosti onemogel in izčrpan ob polovici zaslužene plače ali pa ob sedani draginji — za plotom izdahne. Je pač taka usoda in pravica hlapca Jer-neja!

Večina upokojenecv je gotovo orga-nizirana v naši vrli Zavezi, nji naj zlasti velja: Hic Rhodus, hic salta! R.

Jugoslovanska Matica.

Priljubljeni odbor Matice je razpo-slal po celi Sloveniji že več sto nabiranih pol, tako posameznikom, ki so se prostovoljno priglasili, kakor tudi drugim oseb-am. Večje število teh pol je razposlal tudi okrajnim organizacijam Narodnega sveta za neosvobodeno domovino. Da bo delo čim uspešnejše, pozivljamo vse one, katerim so se pole vpsale, da stopijo v stik z obstoječimi organizacijami, z občins-kimi zastopi, z učiteljsvom, uradi itd., ter da na primeren način obveste občinstvo, kdo člane vpisuje in kje se je priglasiti.

Vsa društva, izobraževalna, telovad-na in druga naprošamo, da nemudoma prevzamejo nalogo nabiranja članov ter sporoče, koliko nabiranih pol žele, in ime-na oseb, katerim je to polo razposlati. Agi-tacija za Matico naj se vrši ob vsaki pri-liki, pri društvenih prireditvah, pri sestan-kih in zborovanjih, kakor tudi od hiše do hiše, od osebe do osebe. Ker je Jugoslo-vanska Matica strogo nestrankska in vsenarodna, naj organizacije in zastopniki vseh raznih struj v narodu v plemeniti tekmi dokažejo, da ne izbriše niti najhujši domači spor v srcih smisel za skupne ideale in da je vsem enako na srcu usoda bratov v tujini.

V Ljubljani nabiranje članov zelo na-preduje; da se še bolj pospeši, pozivljamo vse osebe in društva, katera žele sodelo-vati pri nabiranju članov, da se zgleda v uradu pripravljalnega odbora, kjer se jim izroče nabiralne pole ali pa da javijo pis-meno svoje naslove.

Podružnice Jugoslovanske Matice so se ustanovile doslej v Kočevju, Mariboru, Ptuj, Velikovec, Murski Soboti, Dol. Lendavi, Gornji Radgoni. Pripravlja se ustanovitev tudi v celi vrsti krajev, kakor v Novem mestu, Kamniku, Kranju, Borov-nici, Železni kapli, Pliberku, Šoštanju, Celju, Metliki, Krškem, Vrhniki, Ribnici, Ra-dovljici itd.

Povsod se priključa narod trumoma organizacij ter prispeva z veliko požrt-vovalnostjo.

V Ljubljani se ustanovi glavna po-družnica Matice za Slovenijo takoj po Veliki noči.

Član Jugoslovanske Matice postane vsak Jugoslovian.

Nabirajte povsod člane za Matico, naj ne bo sestanka, ne prireditve, naj ne bo javnega lokala, naj ne bo društva, kjer se ne nabirajo člani, kjer se ne agitira za Ma-tico, kjer se ne zbirajo darovi za naše brate v tujini. Vso pošto je naslavljati na naslov: Pripravljalni odbor Jugoslovans-ke Matice, Pražakova ulica št. 3/1.

Pripravljalni odbor Jugoslovanske Matice Ljubljana.

ja sodbe in mišljenja, ki bodo soglašala z njeno notranjostjo! Tako boče s svojim vplivom v javnosti pripomogla, da se strasti in nizki nagoni samopašnosti, ki prevečajo človeštvo, umaknejo višjim na-menom ter se položoma stanovi osvobođe uslužnosti političnim strankam.

V zadnjo svrhu je potrebno, da tem-bolj gojimo stanovsko politiko in ustvar-jamo stanovske organizacije, ker s tem krepimo stan in lažje zasledujemo skupne smernice in uspešneje zastopamo skup-ne interese. Tega rada naj se udeleži tudi stanovsko naobrazena žena, da bo vred-na užitarica dobrin, ki jih pripravlja znoj vzajemnega dela in truda.

V letošnjem noveletnem »Učiteljskem Tovarišu«, glasilo slovenskih učiteljev, so napisane besede: »... najmočnejši bomo tedaj, ko bomo svojo stanovsko po-litiko postavili popolnoma na svoje lastne noge ter ne računali le na pomoč strank, ampak se zanašali na disciplino lastnih vrst!« (Dalje pril.)

Pristopite k „Jugoslovanski Matici!“

Razpis učiteljskih mest v stari Srbiji

Št. 48. Narodne prosvete prinaša razpis učiteljskih mest v kraljevini Srbiji. Prošnje se vlagajo do 20. aprila t. l. v mi-nistrstvo prosvete. Prošilec pa mora na-vesti sledeče podatke:

1. Katere šole je dovršil in s kakš-nim uspehom.
2. V katerih krajih je služil kot uč-telj.
3. Kraj sedanjega službovanja.
4. Od kodaj je na tem mestu.
5. Kako je prišel na to mesto (po razpisu, začasno, po službeni potrebi, po kazni itd.)
6. Leta službovanja: a) začasna, b) stalna.
7. Klasifikacija za čas stalnega služ-bovanja: po koliko let odlično, prav do-bro, povoljno, dobro, zadostno, neza-dostno in slabo.
8. Povprečna kvalifikacija, ki se dobi, če se vsota vseh kvalifikacij v stalnem službovanju razdeli s številom ocenjenih let; povoljne ocene se računajo od 3 do 5 (v Srbiji je najboljši red v vseh šolah 5, najslabši 1), nepovoljne pa od 1 do 3, ko-ličnik se računa do stotink.
9. Ali je bil kedaj, zakaj in kako ka-znovan.
10. Zdravstveno stanje: a) osebno, b) družinsko.
11. Delo na književnem polju.
12. Imena otrok, ki so v ljudski, sred-nji ali strokovni šoli s pripombo, v kate-rem kraju in razredu se uči l. 1919.—1920.
13. Imena in starost drugih otrok.
14. Druge osebne in družinske po-trebe.
15. Delo na kulturnem polju zunaj šole.
16. Ali sta mož in žena v učiteljski ali drugi javni službi.
17. Ali dovolita mož in žena, da samo eden od obeh dobi mesto, za katero pro-sita oba, ako se ne more podeliti obema.
18. Ali je bil v vojski od 1912. do 1919. leta.
19. Glavni razlogi za premeščenje.
20. Ali je bil v sovražni službi za čas okupacije, ako da, potem v kakšni.

Na koliko točk izmed naštetih pa se ozira naš višji šolski svet pri podelitvi mest! En mesec daljše službe velja za vseh 20.

—dč.

V. R.:

Koncert v Tržiču.

Naša bralna društva in čitalnice bi se že davno preživele, če bi ostalo vse pri prvotni zasnovi. Čas je zahteval, da so se ta podeželska prosvetna društva moder-nizirala. V njih okrilju so nastali pevski in dramski odseki, zasnovale so se javne knjižnice in določili načrti poljubnih pre-davanj. Tako prenovljena društva so pri-ključala v vrste sodelavcev pomlajeno živ-ljenje, v ljudstvu pa so vzbudila čut vse-občega zanimanja.

Med ta društva štejem tudi bralno društvo v Tržiču, ki spaja v sebi vse gori našete društvene odseke. Dne 29. sve-čana t. l. zvečer je priredila »Pevska šola tržiskega bralnega društva« pod vod-stvom ravnatelja A. Lajovica svoj prvi koncert v dvorani »Sokolskega doma«.

Nastopil je častno ves glasbeni aparat. Moški zbor je izvajal švedsko na-rodno »Hrepenenje« in J. Aljažev »Ob-čutke«. Zbora sta bila dobro nastudirana in pevski glasovi so se drug drugemu pri-lagodili, zato je ostalo izborno izvajanje ves čas na višini: tako v najtišjih kakor v najmočnejših partijah. Ta nastop me je iznova prepričal, da more dirigent po-kazati kaj dovršenega le z zborom, v ka-terem se nahajajo dobri in izvežbani pevci, ki drug drugega glasovno natančno poznajo. Posebno pohvalno moram ome-niti, da sta pela v zboru tudi dva odlična pevca, t. j. sodni nadsvetnik g. Lekar in g. L. Malj, katera poznam še izza dija-ških let, ko smo na primer skupno peli v onem koncertu »Glasbene Matice« v Ljubljani, ki ga je prvič vodil koncertni mojster M. Hubad. Vsem nam je že legla utrujenost na telo, a srce do idealov, lju-bezen do petja in glas... vse to nam je ostalo mlado, kakor v tistih prvih kon-certnih nastopih.

Mešani zbor v Gerbičevem »Klic po-mladni«, v Adamičevem »Petnajst let« in v Sattnerjevem »Lastovkam« je izpričal, da prevlada tudi težje in daljše zbere, vendar pa mladi in šibki soprani niso vzmoogli gorenjega sopranskega »a«, med-tem ko je imponiral sioreu in doneč alt.

Laffovo »Kavatino«, Čajkovskega »Chant sans paroles« in Newlandsmithovo »Polonezo« je igral strokovni učitelj L. Kerne izredno fino in čustveno. Igral je na gosli, a to ni bilo navadno šablonsko igranje, zakaj gosli so mu peie. Zvest